

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINECA.

Pretulu abonamentului:

Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.
 „ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „
 Pentru Romani'a si strainetate pe an 14 franci
 „ „ „ „ „ j. a. 7 franci

Pretulu insertiunilor:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
 cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondintiele sè se adreseze la Redac-
 tiunea dela

„BISERIC'A si SCÓL'A“

Èr banii de prenumeratiune la

TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

INVITARE DE PRENUMERATIUNE LA

„BISERIC'A si SCÓL'A“

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Cu 1. Iuliu a. c. st. v. deschidemu abo-
 namentu nou la „Biseric'a si Scól'a.“

Rogàm pre toti domnii abonenti de pana
 acuma, cari dorescu a avé fóia nóstra si pe vi-
 itoriu, se binevoiésca a tramite la „tipografi'a
 diecesana“ pretiulu de prenumeratiune care e:
 Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.

„ „ „ „ pe jum. anu . . . 2 fl. 50

Pentru Romani'a si strainetate pe anu 14 franci

„ „ „ „ „ pe j. de anu 7 „

Sprijinulu moralu si materialu, de care pana
 acuma s'a bucuratu fóia nóstra, ne indreptatiesce
 a sperá, cà si in viitoriu vomu fi imbratísiați de
 asemenea simpathii calduróse precum si de bu-
 navointi'a nestramutata a On. Publicu cetitoriu.

NB. Rogàm pre toti acei domni abonenti,
 cari le espira timpulu abonamentului pe $\frac{1}{2}$ a. c.
 se-si renoiésca abonamentulu de timpuriu se nu
 fimu siliti a intrerupe espedarea jurnalului.

Redactiunea.

Nr. 2010.

Préonoratiloru protopresbiteri, Onoratiloru preoti si in-
 vetiatori, si intregu iubitului nostru cleru si poporu
 din dieces'a Aradului.

Desi inca nu s'a implinitu anulu dela escrie-
 rea colectei intreprinse in 1883. pentru infiin-
 tiarea unui Seminaru diecesanu, totusi cu bucu-
 ria venimu a aduce la cunoscinti'a intregu iubitu-
 lui nostru cleru si poporu diecesanu, cà dupa
 premergerea celoru necesarii, si dupa incuviintia-
 rea tuturor si din partea Veneratului nostru Si-
 nodu eparchialu, astadi la 3. Iuliu 1884., cu a-
 jutoriu lui Dumnedieu s'a pusu pétr'a funda-
 mentala la zidirea acelui Seminaru diecesanu.

Speràmù cà scirea acést'a — mai alesu in-
 tre alte grigi si necasuri ale timpului presinte,
 —va aduce óre-càre bucuria iubitului nostru cleru
 si poporu, atâtu pentru insemnetatea lucrului-
 câtu si pentru motivulu cà contribuirile din a-
 nulu trecutu au caditu pre pamentu bine-rodito-
 riu, si in curundu voru aduce fructele lorù bi-
 nefacatóre.

Déca este adevratu,— precum credem Noi,
 —cà o mare parte a grigiloru si necasuriloru ce
 ne apésa pre toti, provine si din remanerea
 nóstra mai inapoi in cultura, ér acést'a — din tre-
 cutulu nostru celu vitrégu;— atunci de aseme-
 nea adevratu trebue se fia, cà institutele de
 cultura, cum are se fia si Seminarulu nostru
 diecesanu, suntu midfloculu celu mai puternicu
 de a respandí cultur'a si lumin'a in poporu, si
 prin acést'a a delaturá pre viitoriu, o mare parte
 din grigile si necasurile ce ne turbura.

De aici purcediendu Noi, in contielegere
 cu Veneratulu nostru Sinodu eparchialu, ne-am
 resolvit a planui si a cladi edificiulu seminariulu
 —ceva mai mare, pentru-cà déca ne va ajutá Dum-
 nedieu,— precum dorim,— dupa timpu se-lu po-
 temu completá si cu unu gimnasiu confessionalu
 macaru inferioru, de care nici candu n'a fostu
 atàta lipsa ca in dílele nóstre.

Desi o asemenea intreprindere s'ar para
 dóra unor'a cam cutezata, dar avendu in vedere,
 cà vócea timpului presinte chiama pre tóte po-
 pórele la cultura, dela care celu mai vechiu si
 mai talentatu poporu din patria ca-si alu nostru
 nu se póte retrage, déca voiesce a contá la unu
 viitoriu mai bunu; avendu in vedere zelulu si
 interesulu celu mare mare pentru cultura, ce l'a do-
 veditu clerulu si poporulu nostru si la colect'a
 din anulu trecutu; avendu in vedere cà ceriulu
 si estimpu ne-a binecuventatu cu o recólta buna;
 si in fine contandu multu si la bunavointi'a fra-
 tilorù nostri, cari in anulu trecutu, din cause

binecuvântate, au amenat colecția pentru Seminarium — pe estimp: credem a fi făcutu unu serviciu bunu causei prin o întreprindere mai mare decum se cerea.

Pentru a poté inse duce în sfîrsitu acésta întreprindere marétia, mai avemu trebuința după Dumnedieu și de spriginulu aceluor frați și fii din clerulu și poporulu nostru, cari în auulu trecut din cauze binecuvântate n'au contribuit cu ceialalti împreună.

Deci dar cu acésta ocaziune și din motivele până aci enumerate, apelăm și la spriginulu binevoitoriu alu aceluor frați și fii ai noștri, cari — precum dîserăm — în anulu trecut n'au potut contribui împreună cu ceialalti, rogându pre totu se nu întârzie a ne ajuta după potința la lucrulu celu maretiu, ce ni stă înainte; că așa se înscriem cu bucuria și numele lor în catalogulu daruitorilor.

Spre scopulu acésta poțim pre totu Preonoratii protopresbiteri, ca distribuindu *fiecarui preotu și invetiatoriu* câte unu esemplariu din acésta scrisore a noastră, la tóta ocaziunea se îndemne și din partea lor pre cei submanuați — la colecte benevole.

De asemenea poțim pre onorat'a noastră preotîme, ca după ce va publicá acésta poporului în biserica în vreo serbatore cându va aflá de bine și după ce va spune că colecția acésta privesce numai pre cei ce în anulu trecut n'au contribuit, *fiecarele preotu în contielegere cu invetiatoriulu și cu alti fruntasi ai comunei, se faca o cóla de colecta și alegendu timpul ce-lu-va crede densulu mai potrivit, se mérga atátu preotulu câtu și invetiatoriulu pe la casele poporenilor noștri din parochi'a s'a și anume la cei cari n'au contribuit anululu trecut și se-ii róge în numele lui Dumnedieu și alu maicei noastre biserici, se contribue și ei cu ce voru binevoí la ridicarea Seminariului diecesanu, în interesulu lor, alu filor și nepotilor*

Resultatulu colectei ce-lu-vorú obținé, se-lu înainteze incócia fiecare colectante cu o consemnare acurată, celu multu până la finea lui Septemvire a. c.

Rogându pre Dumnedieu se tramita și la acésta întreprindere noua Darulu și Binecuvântarea Sa, ér daruitorilor și colectanților se li resplátésca cu darurile Sale cele mari și bogate, și impartasîndu toturorú binecuvântarea Noștra archierésca, — am remasu

Alu Vostru toturorú

Aradu, 3 Iuliu, 1884.

de binevoitoriu:

Ioanu Metianu, m. p.
Episcopulu Aradului.

Disciplin'a nu strica.

În societatea omenésca preotîmea cuprinde unu locu onorificu; și nu e mirare! preotii suntu cari mai vertosu au conlucratu la desvoltarea popórelorú, la producerea evenimentelorú culturáli. Preotulu romanu în patri'a noastră este și mai stimatu de poporenii sei pentrucă densulu la bine și la reu a statu pururea cu poporulu; déca a avutu trebuința poporulu de sfatu, preotulu i-a fostu cu îndemana; la casuri de bucuria și întristare preotulu érá mai de aproape; poporulu nici nu asteptá alt'a dela densulu; sciea elu, că preotulu împreună cu densulu — e supusu voinței domnilorú de pamentu. — Póte că pentru tradițiune, au pentru tactulu preotilorú, ori fia și pentru stim'a innascuta în poporu, fia chiar pentru necultur'a lui, — destulu că observám în tóte dílele, că preotulu romanu se bucura de multa stima naintea poporului și voru trece generatiuni, voru veni altele, dar din anim'a poporului romanu nu va estirpe adeverat'a stima catra preotu.

Unu strainu, carele nu ni-ar cunósce referințele din trecut și din presinte, ar crede, că preotii suntu întielesi între sine a influințiá asupra poporului, séu că procedu după nescari regule ori statute séu că dóra o persóna superióra dictéza o procedura, carei'a apoi se supunu totu preotii ca se castige simpatiiile poporului. —

Omogeneitatea procedurii preotilorú romani întru administrarea interna a poporenilorú nu trebuie cautata aiurea, decâtu în referințele timpului, în care traimu. Disciplin'a preotiesca catra maimari a fostu și va fi până cându vomú cuprinde momentuositatea intemplerilorú grave ce se peronda desu înainte ochilorú noștri; legaturile colegiali voru sustá între preoti panacandu poporulu va avé trebuința de conducerea preotilorú; unu semnu datu din partea cutarui preotu mai auctoritatu servece de îndreptariu multorú colegi spre a observá solidaritate de actiune: cu tóte aceste inse au fostu în trecut pucine, și suntu astadi mai multe casuri, — de unii preoti se abatu dela adeverat'a disciplina subordinatória și desconsidera regulele colegialității și a bunei ordine întru pastorirea turmelorú cuvântóre spre marea paguba a intereselorú lorú și a poporului pastoritu de densii.

Déca n'asiu vedé abateri disciplinari în multi membrii ai clerului nostru, nici că m'asiu încumétá a molestá On. Redactiune și pre stimatii cetitori — cu ordurile aceste; déca n'am fi în coatingere continua cu alte popóre de alte confessiuni cu preoti culti și bine disciplinati, — nici n'am scí că noi în punctulu acésta ca și si într'altele adeca, suntemu departe remasi îndretru. Nu ne potemu inse închide ochii, cându

voimu a petrunde in adenculu anomalieloru si nu potemu tacé, candu voimu a aratá adevverulu si a indreptá stricatiunea.

Noi avemu d. es. preoti, cari se falescu cu aceea, cà ei suntu independinti facia de superiori, cari indrasnescu in audiulu mai multor'a a vorbí cuvinte desierte despre superiorii loru si acést'a — dîcu ei, cà este dupa spiritulu timpului; pentru cātu nu s'ar tolerá acést'a in sinulu altei biserici! La noi o toleréza superioritatea, o condamna inse totu crestinulu de omenía si compatimesce pre unu asemine preotu, care in atáta mesura s'a uitatu de sine! — Unii preoti negliga chiamarea, nu ambla regulatu la biserica, verosimile pentrucà biserica nu e institutiune moderna; déca se si presentéza cu multa greutate, multu timpu nu petrecu intr'ens'a, ca nu cumva se se arate cà densii n'aru stá pe nivoulu spiritului timpului; éra candu trecu pe langa o biserica séu vre-o cruce, nu radica pelarí'a ca nu cumva se ii védia cineva si apoi se ii tiena de mojici. Cu cātu intr'alta chipu stá tréb'a la preotii de alte confessiuni. Si celu mai teneru si celu mai modernu preotu catolicu nu se rusînéza de sine nici de legea lui; ambla la biserica si servesce pe fiacarea dî; protestantii atragu pre credintiosii loru prin predice si fie ei cātu de invetiati, precum adeca si suntu, canta de-alungulu stradei la psalmi si alte cantari funebrale. Acesti preoti vorbesu cu respectu deplinu despre Prelatii si Protopresbiterii loru, insasi religiunea si ritualele le ieau in aperare candu este de lipsa. Principiile politice densii nu le scarmena in viét'i'a sociala, ori cà le atingu cu finét'ia fara a se vatemá unii pre altii.

Eu asia credu, cà si noi amu potea urmá clerurile altoru biserici. Credu acést'a cu atátu mai vertosu, cu cātu o parte numai, o fractiune dintre noi, dupa numeru o minoritate neinsemnata cade sub vinovatírea de mai sus; majoritatea preponderanta a clerului nostru, ca se nu dîcu intr'unu césu slabu, e condusa de spiritulu adevveratu alu preotíei si nu se iea dupa principiele semidoctíloru, caror'a nu li place subordinarea si deci n'au voia a respectá nici pre antistii loru, nici asiediamintele bisericesci, déca acele aru stá in contrastu cu vre-unu postulatú gresítu alu timpului modernu.

Eu asia credu, cà unu preotu, care despretimesce portulu preotiescu si servesce in biserica fara pregatirea cuviintiósá, care confunda independenti'a cu anarchi'a, carele de dragulu spiritului timpului se inchina si mamonului si carele crede cà a satisfacutu detorintieloru sale pastorali déca a cautatu a se acomodá spiritului timpului, — si-a gresítu carier'a si nu póte fi bunu preotu. In acestu spiritu multe voru fi si

bune, de ce se nu imprumutámu cele bune si pentru-ce chiar numai cele rele? — Reverinti'a catra cei mai mari o vomu aflá-o la toti dirigatorii subalterni; ostasii d. es., amploiatii de statu si de administratiune, notarii comunali, insusi preotii altoru confessiuni pestréza acésta regula de bunacuviintia, — la noi numai se abatu unii preoti dela acést'a; portulu prescisu, déca este prescisu, lu-obsérva in imbracamintea loru toti subordinatii, — la noi poti intalni pe stradele capitalei diecesei, pe la tergurile de prin orasiere provinciale — poti intalni preoti, cari n'au nici unu semnu esterioru, cà facu parte din clerulu romanu gr. or.

Eu vedu destulu reu in abaterea acést'a, mai vertosu — déca se va continuá si déca cei ce se abatu, nu voru recunósce cà au gresítu calea. — Cui i-rusíne de portulu seu — i-este rusíne si de alte institutiuni ale bisericeii sale; si éra si care arata nepasare catra maimarii sei, acél'a nu va respectá canóne, ritu, dogme, pentrucà unulu ca acést'a se tiene pre sine mai invetiatu, de cātu ss. parinti cari au facutu aceste. Poporulu se va instrainá de catra ei, inteligentii seriosi ii voru compatímí, ei insisi voru stá in societate ca si unii, cari nu suntu in curatu cu chiamarea loru, ca unii, cari nu potu aratá cà au facutu macaru o fapta démna de amintitu. —

Prin vorbele si portulu loru usioru se potu cunósce dintre ceialalti.

Bine ar fi déca preotulu romanu ar nisúf intr'acolo ca numele celu bunu, titlulu de parinte — se fia respectatu naintea poporului; preotii betrani au pusu mare pondu pe disciplina, pe semnele esterióre si poporulu ii-a ascultatú si stimatu; déca noi nu vomu urmá calea celoru betrani, vomu devení pastori fara de turme, — nu vomu fi luati in nici o socotintia. — Avemu anca timpu a mai meditá asupra intrebarei acéstei'a de mare insemnetate. M. F.

Juramentulu falsu

si

Marturi'a mincinósa.

In timpurile cele mai antice, candu popórele in urm'a pecatului erau lipsite de cunoscinti'a Ddieului adevveratu si rateceau prin nóptea négra a idololatriei; candu acestu cultu infernalu si-avea altarele sale spre rusinea nesciintiei omenesci atátu in bercurile Corintului, precum si in cedrii Livanului, erá usitatu spre deslucírea causeroru necerte, complicate — in lips'a altoru documente, — juramentulu si marturi'a.

Ideea si conceptulu puru alu divinitatii o aflámu numai la poporulu jidovescu, in sinulu carui'a fuse rezervata cu forti'a de órece sensualismulu lu-incliná se se arunce si elu in bratiele idololatriei, ceea-ce a si facutu mai de multe ori.

Constitutionalismul jidoviloru erá theocrati'a, si in cause de a judeca asupra unui culpabilu, judecatorii au fostu privati ca substituti immediati alui Ddieu; sentintiele loru erau respectate ca infalibile si executate cu cea mai mare precisiune.

Suntu intre apologistii judaismului, cari cutéza a aserá cumca legislatiunea evraica in privinti'a pedepseloru ar fi si pana in diu'a de adí cea mai humanistica, si acésta humanitate vinu a o demustrá cu auctoritatea divina, cu intieptiunea, mil'a si bunetatea lui Ddieu, care a sciutu bine ce este convenientu si cum potu fi cauzele omenesci mai perfectu direse si guvernate spre a nu se abate omenimea dela scopulu si chiamarea sa; asertiune esagerata, fanatismu intunecat este o asemenea invetiatura! Scimu cátu necasu a avutu Ddieu cu acestu poporu nedisciplinaveru, arogantu si de unu temperamentu neliniscitu, cáci chiar si conceptulu despre sine numai cu forti'a l'a potutu reservá in sinulu loru, si in privinti'a legislatiunei civile a trebuitu se suferi multe, cari eschidu per absolutum ideea humanitatii. Legea lui Moise cu respectu la taciunari, furi, ucigasi este asia de aspra, cátu in acestu meritu mai cá rivalisédia cu legile draconice si acésta strictétia a fostu de lipsa, theocrati'a a fostu avisata spre a o recunósce, deórece numai prin asemenea modalitati a potutu infrená acestu poporu cerbicosu.

Pe langa tóte cumca in generalu constitutiunea evreiloru a fostu theocratica, totusi Ddieu nu a guvernatu imediatu acestu poporu, ci prin anumiti barbati alesi, in cari a concentratu puterea si prin cari a espresu auctoritatea si vointi'a sa.

Inspiratiunea divina a descoperitu acestoru barbati, cumca ce au de facutu, a descoperitu se cunósca pre celu culpabilu, ca legea se nu tortureze pre celu inocinte; dar au fostu casuri apoi, acaroru diregere Ddieu a o lasatu cu totulu in manile alesiloru sei, abstragendu puterea inspiratiunei dela densii; asemenea casuri complicate, lucruri necerte au nascutu institutiunea legala a juramentulu si marturie i.

Instituirea juramentulu si marturie i a fostu sanctionata din partea auctoritatii divine.

In s. scriptura a testamentulu vechiu cetimu espresiuni „*Juratus'a Domnulu pe numele seu*“ — „*si te-am juratu pre tine, díce Domnulu*“ aceste dintre cele multe eschidu dubietatea si dovedescu cumca juramentulu este o institutiune divina in cátu se bucura de santionare primita dela auctoritatea lui Dumnedieu.

Voltaire si Rousseau folosindu-se de antitesele (contradícierile) ce ocuru la aparintia intre Testamentulu vechiu si celu nou, dechiara juramentulu de o inventiune si urma trista a nesciintei omenesci, purcedu adecá acesti scolastici din cuventele mantuatoriului, care a dísu: „*fa vórbete vóstre asia, asia . . . nu, nu*“; si din aceste cugeta a conchide cu certitudine cumca Isusu Magistrulu omenimei ar fi interdísu juramentulu. Christosu prin aceste cuvinte nu a avutu intentiune a subminá institutiunea juramentulu i, fara numai a curmá pomenirea desiérta a numelui lui Ddieu.

Ce este juramentulu? este unu actu solemn, in care prin provocarea numelui lui Ddieu marturisimu cumca amu vorbitu adeveru. Se intielege de sine cumca de acésta provocare nu potemu abusá, folosindu-ne de dens'a — ori este lipsa ori nu! Numele lui Ddieu este santiania nemesurata si provocarea

la numele lui trebue se se intímple numai in lucruri conveniente acestei santianii, evitandu tóte acelea, prin cari acestu nume inviolabilu, ar suferi scadere; acésta pomenire, provocare desiérta a voitu Dlu nostru Isusu Christosu se o curme prin cuvintele de mai susu.

Evreii pentru pomenirea desiérta a numelui lui Ddieu se pedepseau cu mórte, si cuventulu Jehov'a care esprima conceptulu Ddieu, erá atátu de ingrozitoriu, incátu numai odata in anu, la serbatorile pasceloru, tiente in memori'a iesirei din Egiptu, se pronunció in templu din partea Archireului primariu.

Poporulu candu se rogá si candu se rogá chiar si astadi, usuéza numai espresiunile „*adonai*“ — domnu — „*elohim*“ — angeru, spiretu, — atátu de mare este reverinti'a traditionala nutrita facia de numele lui Dumnedieu.

Juramentulu prin care erau ordinate unele lucruri ale evreiloru, se efeptuía inaintea forurilor competente totdeuna cu provocarea la cuventulu Jehov'a; consideraandu sanctiani'a si respectulu concentratu in acestu cuventu, este usioru a ne splicá gravitatea pedepsei, duritatea supliciului ce erá croita si executata asupra individualui, despre care s'a dovedita, cumca a juratu falsu.

Dovedile cu juramentu, aveau valóre inaintea legii civile, ce erá numai emanatiunea legii divine, in privinti'a tuturoru cauzelor: dreptulu de ereditate rapitu din partea cuiva lu-recastigá juramentulu; ori ce bunu, vita etc. instrainatu, — prin juramentu deveniá in posesiunea proprietariului adeveratu.

Pe langa juramentu a fostu adoptata si dovedirea cu marturii, si acést'a mai alesu din acelu motivu, ca se se contrabalanseze inradecinarea juramentulu falsu. Precum adí in legislatiunea nóstra nu fie-cine póte se jóce rolulu de marturia, astfelu si in legea antica a judaismului erau croite conditiuni, si numai acél'a potea fi marturia, care a corespunsu acestor'a.

In casurile de vatemare, de batái, divortiale ce obveniau intre poporulu jidovescu, rolulu marturiilor este considerabilu.

Pedéps'a cu care legea a sbiciuitu marturisirea falsa, nu a fostu in nemicu mai usióra, decátu aceea cu care pedepsea falsitatea juramentulu.

Legislatiunea judaismului nu priviá in casu de falsitate aceste dóue forme de dovedi, ca crime simple intentionate spre seducerea forului judecatorescu, care erá compusu din preotii poporului, fara le decretá de crime contra divinitatii, le priviá ne abususulu celu mai mare manifestatu facia de numele lui Ddieu, si astfelu prin legea civila pedepsea pre calcatorii legii Imperatului cerescu.

Despre indatinarea juramentulu si a marturiiloru, de si se intielege de sine cumca intr'unu conceptu cu totulu diverginte de alu poporulu evreu, descoperimu date si la alte popora. Aici amintescu unu casu, care invederéza acésta asertiune.

Révillout, custodele museului archeologicu, ce-lu are Franci'a in Egiptu, enaréza in acésta privintia o istoria, ce o demustra cu date descoperite in meritulu lucrului; *) — la anulu 54 diu'a a 22-a lunei

*) La a. 1821 cavalerulu francesu Drovetti a donatu museului de Turingi'a o colectiune considerabila de *papyrus graecus*; scrisórea ce erá pe densesle o a esplicatu prima data unu Archeologu cu numele

Athyr **) — descrie eruditulu amintitu — in Diospolu mare sub Heraclide prefectulu Thebei, Hermias fiulu lui Ptolomeu din Ombos ¹⁾ s'a prezentatu inaintea forului crematistiloru ²⁾ si a acusat u pre Horos si Chonopres fiii lui Ariesis, pre Psenconsis fiulu lui Teefibe si pre Panas fiulu lui Pechytis cari erau din famili'a choachytiloru, ³⁾ — dicandu cumca acesti'a i ocupara fara nici unu dreptu averile si mosiile a caroru proprietate in urm'a ereditatii i competu densului.

„De multeori am pretinsu — dice acusatiorulu — ca se-mi redaie averile, dar acesti ómeni nu numai cá si astadí locuiescu in cas'a mea, fara asiédia in aceea si pre cei morti, nu cugeta cumca cas'a este pe calea ce conduce la templele dieitiloru puternice: Her'a si Demeter, cari se ingrozescu de cei morti si de cei ce se ocupa cu prepararea corporiloru mortiloru.“ ⁴⁾

Citati fiindu acusatii inaintea judecatoriei, cu martori dovedira, cumca ei au cumperatu acele averi dela Lobais fiic'a lui Ericis, ma si jurara cumca le-au cumperatu ⁵⁾ si apoi se aduse sentinti'a urmatória: „amu lasatu lui Hermias, fiulu lui Ptolomeu, ca precum pana aici, astfeliu si de aici inainte este silitu a suferi si recunósce de proprietari a averiloru amintite pre Horos si consociei sei.“

Juramentulu poporaloru lipsite de adeveratulu conceptu a lui Ddieu, desi se efeptuía prin provocarea la numele cutariu dieu puternicu, escugetatu si formatu, — totusi nu erá privitu in casu de ne adeveru, cá o crima ce ar involvá dupa sine pedéps'a legei civile.

Dintre popórale paganismului, fiii Romei veche, se potu laudá ca au avutu o guvernare constitutíonala, unu dreptu de statu oresi-care mai bine sistemisatu, in respectu cu intregu rotogolulu pamentulu.

Intieleptiunea de statu ce jace ascunsa in vestitulu „jus Romanum,“ produptulu politicu alu stramosiloru nostri, a servitu si servesce si adi lumei

Peyron Amadeus, — erau anume aceste papire acté referitóre la unu procesu portatu din partea unui militariu Macedonu cu numele Hermias contra unui familii choachite (Nouvelle Revue historique de d'oit Français et étranger). Procesulu s'a finitu in Diospolu la a. 117 nainte de Chr. — Actele finale si unele din inceputulu procesulu le-au descoperitu Dlu Révillout si in foiea „Journal des Savants“ (1883) sub titlulu „despre papirulu greco-egipteanu“ le publicá.

**) Anulu 54 a domniei lui Euergetes din Egiptu corespunde anului 117 n. d. Chr. — Athyr este lun'a a trei'a a anului egipteanu.

¹⁾ Ombosulu jacea in partea de amédî a Egiptului, catra Aethiopi'a.

²⁾ Crematistii erau unu foru de judecatori nomadi asia dicendu, incátu totu la dóue trei septemani mergeau in altu orasiu alu tierii spre a regulá cauzele dintre partile litigante (Cant. Caes.)

³⁾ Choachytii, erá o societate instituita pentru immortalizarea mortiloru, precum sunt u d. e. in dílele nóstre „Entreprisele funebrali.“

⁴⁾ Hermias aici confunda pe choachyti cu tari-cheutii, cari sa ocupau cu balsamarea cadavreloru, cu prepararea mumieloru, si pentrucá aveau de lucru cu cadavre, se priviau de necurati (inmunites).

⁵⁾ στυγίαις (stýriais) significa: intarirea prin juramentu, ér nici de cum dovedire prin scriptu autentícu.

intregi de indreptariu intru formarea si croirea legiloru. —

Imperiulu romanu a carui potere ca dictatora a pamentulu cunoscutu erá forti'a brutala a avutu atari legi, cari nu poteau se vina in armonia cu legea divina si conceptele ce si-le formau si aveau legistatorii despre dieii loru, astfeliu per a b s o l u t u m, legea civila a fostu cu respectu la viéti'a si crescerea morale — dupa conceptulu propriu — a indivídiloru, dar a seperatu acésta lege de cea divina, in cátu pre calcatorii ei ii lásá nepedepsiti, si numai in atare casu ii luá la responsabilitate candu acésta calcare a produsu dauna statului.

Potemu pricepe de aici, cumca juramentulu falsu in „d r e p t u l u r o m a n u“ nu s'a privitu de crima ce involva dupa sine pedeps'a legii civile, ci a fostu lasatu pe respectivulu a fi pedepsitu din partea diciloru, — finu lucrulu seu particulariu, cumca cum va espiá prin ajutorulu pontificiloru (pretiloru) pedéps'a croita din partea acelor'a.

„Deorum injurias diis-curae“ dice Tacitu.

Nepedepsirea esterna a juramentulu falsu, afara de acestu momentu religiosu a mai avutu bas'a sa si in caracteristic'a dreptului procesualu romanu; — astadí juramentulu se privesce de medilocu, in lips'a altoru documinte, spre a eru'á dreptatea; dovad'a juramentulu cu descoperirea sigura a contrariulu, si-pierde astadí valórea, — si falsitatea vine sub pedéps'a grava, ca actu intentunatu spre seducerea si insielora legei civile, — dreptulu romanu a atribuitu inse juramentulu respectu neviolabilu, auctoritate neresturnavera in privinti'a — poterei decidiatoria.

Afacerea intarita prin juramentu nu se potea schimbá.

Sub atari imprejurari se intielege de sine cumca abuserile erau nenumerate, si juramentulu falsu a luat u dimensiuni totu mai considerabile, in cátu legea s'a vedíutu necesitata a introduce facia de acest'a asia numit'a „nota censorica,“ prin care respectivulu ce a juratu falsu erá espusu dispretiulu, si privitu din partea poporulu cá omu fara onóre; acésta imprejurare a maritu numai ur'a intre cetatieni, ce si altmintrelea erá destulu de considerabila; n o t ' a c e n s o r i c a nu se póte decherá de eflusu corectu a poterei de statu intrebuintiata spre a curmá unu vitiu uritiosu cum este juramentulu falsu.

Considerandu cercustarile timpuriloru de atunci, trebuie se recunósceamu de o parte cumca nici nu potea se fia submisu la pedéps'a din patrea legei civile falsitatea juramentulu, pentruca partile litigante in cele mai multe ori se intielegeau intre sine, cumca cine se jóre dintre densele in un'a séu alt'a cauza de sub intrebare, — astfeliu se prezentau deja impaciuite naintea forului judicialu.

Cumca acestu „j. j u r a n d u m v o l u m t a r i u m“ si-a avutu scaderile sale funeste, nu pretinde nici o explicatiune; mai tardiu in loculu acestui'a s'a introdusu „j u s j u r a n d u m j u d i c i a l e,“ care erá determinatu pentru un'a séu alta parte litiganta prin singuru judele; poterea decisiva a acestui juramentu o valorá auctoritatea judelui er nici de cátu santiani'a lui, pentruca falsitatea, desi erá invedarata eclatantu, remanea nepedepsita.

Suntu mominte istorice in cari observámu nepedepsirea juramentulu falsu, dar acésta pedéps'a nu a

fostu emanatiunea vatemarii de santiana a expresiunilor „per Deos immortales,” cari cuvinte erau forma oficiosa a juramentului, fara au fostu emanate din vatemarea altoru obiecte. Din timpul lui Iuliu Caesar, cu ocaziunea depuneri de juramentu s'a introdusu si provocarea numelui inviolabilu alu Imperatorului, in asemenea juramentu efeptuitu per *genium principis*, falsitatea era privita de „crimen majestatis,” si pedeps'a si-avea basa in vatemarea persoanei Domnitoriului.

Pusetiunea nu s'a schimbatu nici sub timpurile Imperatiilor crestini. Principiile de vietia a Mantuitoriului nostru Isusu, dreptu ca a reversatu in sinulu omenimei cunoscentia a Ddieului adevratu, si aceste principii luptau nedumeritu contra tuturor institutiunilor neconveniente, neperfecte si de o basa smintita, nisuindu a latu si a valoru pretotindene aequitatea, totu-si ordinatiunile stricte ale imperatiilor crestini edate contra juramentului falsu au fostu cu multu mai debile, de catu se pote stirpi deodata din poporu unu vitiu, inradecinata de sute de ani in sinulu aceluia.

Crestinismulu a derimatu inse cu incetulu baricadele periculose invetiaturei lui, a sciutu se deslucisca si a face se pricepa omenimea conceptulu juramentului, a isbutitu a insufa respectu facia de acestu actu solenu, si candu cu acestea a revsatu, micimea juramentului falsu a devinitu palpabila.

Cu catu a fostu mai laxa dispusetiunea legei facia de juramentulu falsu, cu atatu observamu mai mare strictetia cu respectu la *marturiile falses*; nu pote se se mire nimene in privintia acesta pentruca desi juramentulu personalu si a marturiilor suntu concepte sinonime, cari stau in raportu ca 2:3=4:6, totusi juramentulu persoanei litigante lipsita de marturie nu causu dauna unei a trei'a persoane, pana candu prin marturi: vietia, neviolarea corporala, libertatea, onorea si averea adeca cele mai de frunte drepturi ale cetatienilor, poteau fi atacate, poteau suferi scaderi gelnice; lucru naturalu si consecinte, cumca din acestu punctu de vedere legea a suprimatu cu celu mai gravu supliciu *marturisire a falsa*. Marturie a mincinoasa in dreptulu stramosilor nostri era judecata la morte, incatu i se legau ochii si apoi se datea josu de pe stancile *tarpece*; caderea causu morte sigura. Legea *sempronica* era nemilosa facia de acela, care in *judiciulu publicu* a marturisu falsu, pentruca acusatulu neculpabilu se fia judecatu; dar precum acesta lege, astfelu si cele mai posterioare, ponderositatea cea mai mare intru pedepsire nu o atribuiau *marturisirei false* seu juramentului depusu din partea marturiei, fara se atribuiea seducerei spre acesta marturisire — ad *instruendam accusationem*, — si atunci, candu marturie a mincinoasa era pedepsita, de doua-ori mai grava era pedeps'a seducatoriului. —

Ca marturie a falsa se se pote pedepsi, nu a fostu delipsa se intarisca cu juramentu predarea sa, ceea ce indica chiaru, cumca conceptule: *juramentu* si *marturia*, au fostu privite si considerate — se intielege de sine inse cumca eronatu — ca concepte divergente, necoerinte.

In contrastu cu dreptulu celor'a-lalte popora si mai alesu cu dreptulu romanu, care concrede dieiloru pedepsirea *juramentulu falsu*, supunandu invetiaturu lui Christosu mantuitoriulu lumei, sub egemonia sa dulce si salutaru animele poporaloru,

sentintia lui Tacitu: „*Deorum injurias diis curae*” a fostu decretatu de injuria contra Majestatii ceresci, a fostu enunciatu de unu principiu smintitu, care violéza santiana a divinitatii, si astfelu in legislatiunile natiunilor crestine s'a sistematu pedepsirea *juramentulu falsu*, in tote casurile.

In legea antica germana, era necunoscuta pedeps'a juramentului, dar groz'a de resbunarea dieiloru, rusinea ca atrage asupra-si dispretiulu concetatiuniloru, a fostu atatu de puternicu desvoltata in sinulu poporulu, in catu *juramentulu falsu* era raru, ca corbulu celu albu.

Pe timpurile Merovingiloru si a Carolingiloru in codicele cunoscutu sub numirea „*leges barbarorum*” vedemu o dispusetiune determinata, si *juramentulu falsu*, din punctu de vedere religionariu era pedepsitu in diverse moduri,

Cu incetulu unele locuri a s. scripturi prin infuintia domnitoriloru devenira de legi civile de statu si legislatiunea bisericeii lui Christosu, pe nesciute se contopi cu legislatiunea civila, in catu pe timpurile finale a domniei Carolingiloru ajunse la valore neconditionata si neresturnavera principiulu: cumca *juramentulu falsu* este violarea adeverului dumnediescu, este vatemarea Majestatii divine; de aici apoi trebuie a se pedepsi din partea statului, ca o crima comisa contra religiei.

(va urma).

Despre invetiatoriulu poporalu ca educatoriulu si instructoru, in liniaminte generali.

Se accentueza forte adese-ori, cumca educatiunea din scola poporala e o cauza ponderosa si santa, — despre ce nu ne indoimu; dar pre catu e de ponderosa, pre atatu de anevoia, dificile si fatigiosa e efectuarea practica, caci pretinde din partea invetiatoriului ocupatiune multa, nisuintia firma, putere intensiva etc. Densulu ca factoru importantu in scola si pe intregu terenulu educatiunei poporale, are a produce nectarulu necesariu, — fisicu si intelectualu-moralu; er ca se pota realisa problem'a educatiunei, instructiunei adeverate — care consiste intru desvoltarea si cultivarea tuturor facultatiloru eleviloru, dand acelei desvoltari o directiune practica, — se cere ca educatiunea din scola se marga mana in mana adeca: gradatu cu educatiunea din familia.

Educatiunea din familia inse, in cea mai mare parte e nefavorabila si de compatimitu. Caus'a e pentruca cresctorii familiari seu au urmatu dupa nisce principii gresite si contrarie educatiunei rationale, seu ca educatiunea a fost neglesa si lasata in voia impregiurariloru. Copiii astu-feliu lasati in cursulu liberu alu sortii, — fara educatiune buna — devinu trufasi, mincinosi, aberanti, neatenti etc. Tote acestea neajunsuri si defecte regretabile si de condamnatu, invetiatoriulu are strictu a le observa, si numai decatu a corege si repara gresita educatiune familiara. Acesta se ajunge prin studiarea individualitatii eleviloru, avend a tracta cu fiecare conformu individualitatii sale.

In genere vorbindu, — numai acea educatiune si instructiune are unu resultatu perfectu si manosu, care se conduce intr'unu modu afabilu si rationalu, prin vointia consonanta a parintiloru; ca-ci o procedere neesacta seu chiar gresita pote ave pentru

elevi si invetiatoriu consecintie funeste. — Invetiatoriu inse recunoscendu cumca interesele, dorintiele si pretensiunile sale personali, dela natura sunt subordonate intereselor si pretensiunilor pedagogice, va dovedi: cumca operatiunea pretinsa nu-i este spre greutate, pacienti'a lui e nemarginita si nisuieste cu resistintia puternica si cu caracteru solidu a devinge tóte obstaculele ce dóra i-ar stá in cale. — Densulu ca maiestru educatoriú — instructoru, n'are delucru cu materia fara spiritu. Obiectulu ocupatiunei sale e prunculu, fiintia organica inzestrata cu intielegintia, de unde urméza: cá si natur'a sa este organica, predominata de unu boldu séu stimulu viu catra perfectiune. — Asia-dara educatiunea si instructiunea adeverata, consiste in possibil'a desvoltare si cultivare naturala a tuturor facultatiloru fisice si intelectuale-morale ale omului, — care e fericirea sa. Acel'a, in care facultatile naturale nu sunt desvoltate, acelu'i i-lipseste bas'a de a-se cultivá spre ori-care conditiune a vietiei. Prin urmare: desvoltarea, cultivarea si perfectiunea omului este o recerintia indispensabila si scopulu finalu alu intregiei educatiuni si instructiuni.

Cade deci pre umerii invetiatoriuului poporalu imperiós'a pretensiune: ca densulu ca omu alesu in caus'a educatiunei poporale, se aiba o ingrigire mai precauta si interesare mai deaprópe de fragetele fiintie concediute ingrigirei sale, spre a face possibilu formarea de ómani in intielesulu adeveratu alu cuvéntului. Renumitulu filosofu Kant dice: „Omulu numai prin educatiune póte se fie omu.“

Premitiendu aceste, — missiunea invetiatoriuului e a luá in considaratiune sanetatea, tari'a corpului si spiritulu a-lu eleviloru, desvoltarea facultatiloru loru fisice si intelectuale, a escitá si potentiá in spiritu amórea virtutii si a sciintiei, si in fine impartasirea si provederea loru cu cunoscintie necesarie si folositoare pentru viéti'a practica, — pentru esistintia. Cu alte cuvinte: Elu are a aflá modalitatea si calea de a pregati pre copii pentru viéti'a ulterioára. „Non scholae, sed vitae discimus!“ Acest'a e scopulu adeveratu si salutaveru a-lu Pedagogiei.

Suntu multi invetiatori zelosi, cari cunoscendu gravitatea sublimei loru missiuni, s'au nisuita a tiené pasi egali cu progresulu fiintiei pedagogice ci numai pe alocurea se obsérva si adi unele defecte si neajunsuri in scól'a poporala. E tempulu supremu cá se abandonámu totu ce stá in contrarietate cu sciinti'a pedagogiei. E de doritu ca invetiatoriuulu se puna mai mare pondu pe desvoltarea facultatei de cugetare si spre desvoltarea priceperei, — ce e afina cu cealalta. — Densulu se nisuiésca ca in scól'a poporala se nu se eserciteze numai facultatea memoriei, ci preste tóte facultatea cugetarei, din motivulu, cá prin acést'a copilulu invétia a cugetá despre intielesulu si deosebitele semnificatiuni a obiectelor pre lése, — fiind in stare a-si spune cugetulu corectu si in consonantia.

E constatatu, cá unu omu séu chiaru poporu care n'a invetiatu a cugetá, are minte de totu marginita, — in privinti'a fiecarui obiectu are conceptu angustu si reu, pe langa aceea e preocupatu, superstitiosu si e inamicu naturalu ori-carei reforme séu novatiuni.

Relativu la instructiunea elementara se se observe: cá in materi'a instructiunei se-si castige elevulu o securitate perfecta; acést'a e spre ce trebuie se nisuiemu.

Pondulu principalu cade aici pe metoda, cum e metod'a, asia va fi si rezultatulu. La instructiunea elementara trebuie se urmarimu regul'a urmatóre: la fiecare obiectu directiunea progresului e dela simplu la compusu, dela concretu la abstractu, dela usioru la mai greu, dela esemplu la regula, aducendu instructiunea totdeun'a in relatiune cu viéti'a factica si practica. Déca invetiatoriuulu se preparéza bine, urméza metoda buna, remane totdeun'a in suer'a priceperei elevului si scie bine aplicá disciplin'a, — e imposibilu se nu secere unu rezultatu frumosu. — Ce strica mai multu acestui rezultatu e: candu invetiatoriuulu fórté adese-ori si in modu preponderantu cérca cunoscintiele in memori'a discipuliloru sei. — Memori'a in totu casulu e o facultate ponderósa, care trebuie nutrita si ascutita; dar trebuie se petruna si priceperea, pentrucu numai acést'a conserva si face fructifera cunoscintia. Materi'a instructiunei ca o suvenire reu priceputa e spre greutatea spiritulu, de unde urméza cele mai triste gresieli. — Multe prejuditii si teorii pernicioése nascu ideile reu consumate.

Tóta facultatea baiétului trebuie cultivata in consonantia. Se ne retienemu de a vorbi inaintea baietulu despre lucruri, care densulu nu le pricepe. Acést'a e o procedura, care mai multu strica decâtu folosese si am comisu cea mai mare gresiéla la educatiunea copiiloru. Pe copii se-ii conducemu totdeuna dela cele necunoscute la cele cunoscute. Acést'a se fie principiulu cardinalu in instructiune. — Invetiatoriuulu nici candu se nu se radíme pe acelea manuale scolastice, ce nu sunt pregatite dupa acestu principiu, ci fie elu insusi studiulu; dée viétia obiectelor instructuinde.

Lasu sa urmeze calitatile ce trebuie se posiéda invetiatoriuulu poporalu, ca educatoriú si instructoru.

In prim'a linéa va trebui se manifesteze placere si iubire catra chiamarea sa, o anima ardienda pentru tenerime, unu sentiementu adeveratu moralu religiosu si unu caracteru solidu si nepetatu, avend se invetie si se deprinda pre copii — prin esemplu — cu adeverate principii morale, spre a deveni barbati onesti, barbati de caracteru si de onóre. — Purgstaller díce: „In etatea juna spiritulu accepta fórté iute ori-ce presiune esterna si se conduce mai alesu prin esemple externe.“ Poterea esemplulu in educatiune e generalminte cunoscuta, acést'a e contemplanu vietuitoria si e sufletulu educatiunei. Proverbiulu díce: „Mai bunu e unu esemplu, de cátu o sutu de lectiuni.“

In a dóu'a linéa se pretinde desteritate pedagogica, in raportu cu instructiunea si tractarea cu scolarii; cáci dibaci'a pedagogica e de suprema importantia, fiindca fara atare se iea o directiune gresita, dela care resulta multa nefericire; si numai in ultim'a linéa voru fi demne de doritu cunoscintie solide, si petrunderu adenca in materialulu de invetiamentu.

Sentiementulu, l'am numitu in prim'a linéa cu intentiune, cáci fara unu sentiementu moralu-religiosu, nu póte nici unu invetiatoriu influentiá cu succesu asupra tenerimei, — fia elu inca cátu de invetiatu. — E lucrul naturalu si fórté cunoscutu, cá si sciinti'a unai invetiatoriu fara preparatiune atentiva si scrupulósa, si-are pretiulu celu mai neinsemnatu, — incátu acestu defectu e neevitabilu. Tóte cunoscintiele ce nu se re'noiescu, completéza si nu se aplica in viéti'a practica, disparu succesive din memoria; ér acést'a nu e unu defectu alu memoriei, — ci lege naturala.

Din acestu motivu, unu invetiatoriu conscientiosu trebuie sè se prepara pentru fie-care óra de prelegere, pentrucá elu nu póte fi securu ca nu un'a sèu alt'a ideia a disparutu, sèu celu putienu a devenitu neesacta. — De alta parte inse, pregatirea e de cea mai mare importantia in raportu cu materialulu si cu regularea materiei de instructiune in modu practic, ca scolarii se póta invetiá siguru, solidu si iute. — Astfelii scolarii se voru instruí si inzestrá mai bine cu cunoseintie trebuintióse in viétia, ree-síndu totu usioru in lupt'a vietiei.

In totu casulu, esperint'ia ne arata, cá instructiunea dupa o preparare atentiva, e pentru invetiatoriu si scolari cu multu mai agreabile si avantajíosa. Ne bucurámú regulatu la óra pentru carea ni-amú preparatu si am regulatu bine materialulu, — cu consideratiune la capacitatea si pretensiunea copilului, — pe candu de alta parte, órele caroru n'a premersu pregatirea, suntu pentru invetiatoriu si scolari numai tortura.

P Avramutiú,
invetiatoriu.

D i v e r s e.

* **Rdiss.** Dnu Ieroteiu Belesiu — Vicariulu eppescu si presiedintele Consistoriului din Oradea-mare, cu ocasiunea esameneloru auuale dela institutu pedagogico-teologicu din Aradu, la cari si densulu a luatu parte ca membru aln comissiunei acherarie, — a donatu de nou seminariulu o suma de 47 fl. pentru care donu din partea Prea Santiei Sale Par. Eppu diecesanu I s'a esprimatu multiamita caldurósa.

* **Necrologu.** Domineca la 1 (13) l. c. intre órele 3—5 p. m. conduserámú la mormentu pre excelent'a nóstra invetiatória *Aureli'a Belintianu*, din *Secusigiu* carea abia intrase in anulu 23 alu etatii si in alu 7-le alu invetiatoriei.

Au celebratu ritualulu funebru 8 preoti cu cooperatiunea a loru 10 invetiatori si a corului eleviloru din scól'a superiora locala.

Au asistatu inca doi preoti nefunctionandu, si multe dame alese, anume: o invetiatória, multe preotese, invetiatorese si noterese, o eununa frumósa de damicele gr. or. cari aeoperira cosciugulu cu ghirlande de flori — si unu poporu immensu de ambe sexe. — Pre langa cei espusi, inca unu numeru frumosu de onoratori — si dame alese neromane — dovédindu estmodu amórea si stim'a generala de carea s'a bucuratu in viétia defunct'a, cea ce statea pre nivoulu culturei generale si a calificatiunei invetiatoresci, — dreptu ce a si promeritatu totdeun'a titlulu sublimu *„fa'a invetiatórielorú din dieces'a Aradului.“*

O deplange: o mama betrana, unu cumnatu si o nepotica de sora, — intréga comuna opidana Secusigiu, toti cunoscutii pana si cei din cea mai mare departare.

Cu deosebire regreta profundu prematur'a perdere — corpulu invetiatorescu alu inspectoratului Vingei, — Cuventulu funebralu s'a rostitu de parintele Fizesianu din Pesacu, carele — fia-si spre onóre, din buna indepartare — impreuna cu colegulu seu, a acursu la tristulu actu de immormentare.—

Fia defunctei tierin'a usióra si memori'a binecaventata!

* **Multiamita publica** Spect. Dnu *Paulu Fassie* jud. reg. in Vasou a binevoitu din iubire catra scól'a nóstra rom. gr. orient. din locu a ne onorá cu „Miculu ABC“ de I. Tuducescu: 18 tabele de pa-

rete si 10 exempl. de carti, pentru instruarea eleviloru orfani. — Asemenea Spect. Dnu *Paulu Papu*, subj. reg. ne-a infrumsetiatu scól'a cu tabelele din Ist. Nat. (12 la numeru). Deci subsemnatulu in numele comit. parochialu din Vasou aduce cea mai profunda si sincera multiamita susnumitiloru domni. — Ioanu Coroiu presiedintele comitetului.

C o n c u r s e.

Se escrie pentru ocuparea defniva a postului de invetiatória dela scól'a gr. or. romana de fetitie din comun'a *Sambateni*, cu termin pana la **29. Iuliu st. v. a. c.** in carea dí se va tiené si alegerea pelanga emolumintele urmatóre:

- 1) in bani gata 200 fi: v: a:
- 2) 22. jugere pamentu aratoriu,
- 3) 10. fl: pentru conferintie
- 4) 12 fl: pentru famulatia.
- 5) 8. stengeni de lemne din care are a se incaldí si scól'a.
- 6) cuartiru naturalu cu staulu si cu gradina de legumi.

Doritórele de a ocupá acestu postu au se subscérna petitiunile loru provedinte cu testimoniú de preparandia, de cualificatiunile si din limb'a magiara, apoi atestatu despre purtarea morala si extractu de botezu ca suntu de religiunea gr. or. romana, — pana la 20. Iuliu st. v. a. c. adresate comitetului parochialu gr. or. din Sambateni — Multu Onoratului Domnu Moise Bocsianu adm. protopopescu, si inspectoriu de scóle in Kurtics.

Din siedinti'a comitetului parochialu extraordinariu tienuta la 29. Iuniu 1884.

Constantinu Petroviciu. m. p., *Georgiu Popescu m. p.*
presied. com. *not. com.*

In contielegere cu **Moise Bocsianu** m. p. insp. scol. cer.

Se escrie concursu pentru ocuparea postului de invetiatoriu la scól'a romana gr. or. din *Musc'a* pe **22 Iuliu 1884.** s. v. in care dí va fi si alegerea.

Emolumintele suntu:

- a) 120 fl. bani gata;
- b) 1/2 sessiune de pamentu aratoriu, din care 2. lantie este fénatiu,
- c) 2 pepenisce;
- d) 1 canepisce;
- e) unu intravilanu;
- f) 9 orgii de lemne, din cari e a se incaldí si localitatea de invetiamentu;
- g) pentru conferintia 8 fl;
- h) pentru curatoritu 8 fl;
- i) pentru scripturistica 5 fl;
- j) cuartiru liberu si gradina de legumi.

Recurentii suntu avisati, a-si tramite recursele loru pana in **20 Iuliu st. v.** anulu curinte protopopului tractualu si inspectoru de scóle Georgiu Popoviciu in Ménés (post'a ultima Gyrok) adresate comitetului parochialu din *Musc'a*, instruate conformu stat. org. avendu a alaturá dela inspectorulu apartienetoriu atestatu despre obtinerea esamenului cu pruncii — la casu de a functionatu ca invetiatoriu — cu calculu bunu. Cei cu clase si cari suntu versati in pomicultura horticultura si stuparitu, — voru fi preferiti.

Recurentii suntu avisati, a se presentá in sant'a biserica spre a-si arató desteritatea in cantu si tipicu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu inspectorulu cercualu: **G. Popoviciu.**

Suplementu la „BISERIC'A si SCOL'A." Nr. 28.
Anuln VIII. — 1884.

Se escrie concursu pe statiunea invetiatorésca din *Pustinisiu*, cottulu Torontalului, inspectoratulu Temisiorei, cu terminu de alegere pe **5 Augustu a. c. st. v.**

Salariulu anualu : 105 fl. v. a. pentru macinatu 12 fl. pentru clisa 30 fl. pentru sare 3 fl. pentru lumini 4 fl. 80 cr., 50 meti de grâu, 2 stengenî de lemne si 8 de paie, din cari se va incaldî si scól'a ; dela fiecare immormentare unde va fi poftitu 20 cr., jumetate din venitul pomiloru si pómeloru din scól'a de pomi, si cortelu liberu.

Recursele se se ajustéze cu atestatu de botezu, atest. de moralitate, cu testimoniu preparandialu, testimoniu de calificatiune invetiatorésca si cu testimoniu de limb'a magiara, si aceste tóte in originalu se se substérna celu multu pana in 29 Iuliu a. c. st. v. subscrisului inspectoru de scóle per *Vinga in Szécsány*, pentrucâ recursele intrate mai tardiu, nu se voru luá in consideratiune.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Iosifu Gradinariu** m. p. parochu insp. scol.

Pentru deplinirea posturilor de invetiatori, la urmatóriele scóle romane greco-orientale confesionale din tractulu *Belintiului*, se escrie concursu si adeca.

1) In *Siusianovetiu*, cu terminu de alegere pe **5/17 Augustu 1884.**

Emolumintele : in bani gata 200 fl. pamentu 9 jugere in valóre de 100 fl. pentru conferintia si pausialu de scrisu 10 fl. afara de aceea 32 metri de lemne din cari se va incaldî si scól'a, si locuintia libera cu gradina intravilana.

2. In *Ficatariu*, cu terminu de alegere pe **26 Augustu st. v. a. c.**

Emolumintele : in bani gata 194 fl. in bucate 12 meti de grâu, si 12 meti de cucuruza in bómbe, 2 jugere de pamentu aratoriu, 8 orgii de lemne din cari se incaldiesce si scól'a, pentru conferintia 10 fl. pentru pausialu de scrisu 5 fl. si locuintia libera cu gradina de legumi.

3. In *N. Kostóly*, cu terminu de alegere pe **29. Augustu st. v. a. c.**

Emolumintele : in bani gata 201 fl. in naturale 15 meti grâu, 15 meti cucuruza in bómbe, 2 jugere de pamentu aratoriu, pentru conferintia 10 fl. pentru pausialu de scrisu 8 fl. lemne 24 metri, din cari se incaldiesce si scól'a, si locuintia libera cu gradina de legumi.

4. In *Remetea-Lunca*, cu terminu pana inclusive **31 Augustu st. v. éra alegerea se va tiené la 2/14 Septemvra a. c.**

Emolumintele : in bani gat'a 300 fl. fiindu aici cuprinse competintiele pentru conferintie si pausialu de scrisu, 2 jugere de pamentu aratoriu, 10 orgii de lemne, din cari se incaldiesce si scól'a, si locuintia libera cu gradina de legume si de pomi.

5. In *Tergovisca*, cu terminu de alegere pe **9/21 Septemvra a. c.**

Emolumintele : In bani gata 110 fl. 60 cr. pamentu aratoriu 4 jugere, 25 meti de cucuruza in bómbe, pentru conferintia si pausialu de scrisu 15 fl. 8 orgii de lemne din cari se incaldiesce si scól'a si locuintia libera cu gradina intra si estravilana.

Aspirantii la vre-unuln din aceste posturi, suntu avisati, recursele loru, adresate respectivului Comitetu parochialu — si ajustate conformu dispusetiuniloru „stat. org.“ si ale art. XIII §. 6 din 1879 — a le tramite subscrisului in *Belintiu p. u. Kiszetó*; si a se presentá in respectiv'a biserica in vr'o dumineca ori serbatóre, spre a-si aratá desteritatea in tipicu si in cantarile bisericesci.

In contielegere cu respectivele Comitete parochiali gr. or.

Georgiu Cratiunescu, m. p.
protop. si insp. scol.

Deórece la antaia alegere nu s'au aretatu competente din destulu cualificate, prin acést'a se escrie de nou concursu pentru deplinirea postulu invetiatorescu la scól'a gr. or. rom. de fete din *Timisiór'a* in suburbiulu *Fabricu* pe langa urmatórele emoluminte anualu : 1) salariulu 320 fl., 2) cortelu fiberu in edificiulu scólei, 3) 10 fl. pausialu de scrisu si 12 metri de lemne din cari se va incaldî si scól'a, si déca alés'a invetiatorésca va aretá sporiu bunu atunci totu la 5 lea anu i se maresce salariulu cu 50 fl. pana la sum'a de 500 fl.

Recurrencele pentru acestu postu au se-si substérna recursele sale adresate comitetului parochialu — la inspectorulu de scóle concerninte *Iosifu Gradinariu* in *Seciani* p. u. *Vinga* pana **1-lea Augustu 1884 st. v.** éra alegerea se va tienea in **6 Augustu v. a. c.**

Dela recurrence se recere: 1) atestatu cumca suntu nascute romane gr. or. 2) atestatu despre conduit'a de pana acuma, 3) testimoniu despre absolvirea preparandiei confesionale romane, 4) testimoniu despre depunerea esamenului de calificatiune si a limbei magiare, iér déca au fostu deja invetiatorésca — si despre sporiulu reportatu la statiunea unde a functionatu dintre care cele ce pe langa limb'a mai-cei si cea magiara voru mai vorbi bine si limb'a germana si voru sci propune si lucrulu de mana femeescu, voru fi preferite, avendu despre acést'a a aretá pana la alegere probe inaintea acestui comitetu parochialu.

Temisiór'a, in 18. Iuniu 1884. st. v.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Iosifu Gradinariu** m. p. insp. scol.

Conformu ordinatiunei Venerabilului Consistoriu diocesanu alu *Caransebesiului* din 22 Decembre 1883 Nr. 623 S. se escrie concursu pentru ocuparea postulu de invetiatoriu din comun'a *Vasiova*, protopresbiteratulu *Oravitiei* cu terminu de concurare pana inclusive **28 Iulie 1884 st. v.**

Emolumintele impreunate cu acestu postu suntu : 1) in bani gat'a 150 fl. v. a. 2) dóue jugere de pamentu de prim'a classa. 3) quartiru naturalu corespondietoriu cu gradina intravilana si estravilana, fiecare de câte $\frac{1}{2}$ jugeru 4) 52 fl. v. a. pentru lemne din care are a se incaldî si scól'a. 5) 12 fl. v. a. pentru conferintiele invetiatoresci. 6) 5 fl. v. a. pausialu de scripturistica. 7) pentru maturarea si incaldirea scólei 20 fl. v. a. 8) dela fiecare immormentare fie mica séu mare câte 50 cr. v. a. ; iér dupa mórtea emeritului invetiatoriu se mai adauge catra acestu salariu anualu inea o suma de 150 fl. v. a. in bani gata.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu poftiti, cá suplicele loru de concursu instruate conforma prescriseloru stat. org. si adresate comitetului parochialu se le tramita **Pré On. Domnu Protopresbiteru**,

Andrei Ghidiu in Oraviti'a mont. pana la terminulu sus aratatu.

Vasiov'a in 13 Maiu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Andrei Ghidiu**, m. p. protopopu

Conformu ordinatiunei venerabilului Consistoriu aradanu dto 23 Februaru a. c. Nr. 350. se escrie de nou concursu pentru indeplinirea postului de parochu in parochi'a a doua de clas'a a III. din comun'a **Borzava**, protopresbiteratulu Totvaradiei, cu terminu de concurgere pana inclusive **25 Iuliu a. c.**

Emolumintele impreunate cu acestu postu sunt :

1. Una sessiune de pamentu, parte aratoriu parte fenatiu.

2. birulu parochialu si stola usuata.

3. cortelu naturalu cu gradina de legumi.

Doritorii de a concurá la acestu postu au se-si trimitia recursele instruate conformu statului organicu si adresate comitetului parochialu, — la Oficiu protopopescu in Totvárad-per Soborsin. Era pana la alegere se se presenteze in vre-o Dumineca ori serbatóre in s. biserica de aici, pentru de asi aretá desteritatea in cantari si cele rituale.

Borzava, 29. Aprilie, 1884.

In contielegere cu mine : **Vasile Belesiu**, m. p. protopopu

Pentru deplinirea postului invetiatorescu din comun'a **Husaseu** in protopresbiteratulu Tincei — prin acést'a se deschide concursu cu terminu de alegere pe **8/20 Iuliu a. c.**

Emolumintele sunt : in bani gata 250 fl. venitul aloru 8 jug. $\frac{200}{160} \square^0$ de pamentu = 50 fl. lá anu, pentru o ingropatiune, la carea va fi poftitu — 50 cr. — cortelu liberu in edificiulu scolei cu gradina de legume ; despre incaldítulu scolei se va ingrijí insasi comun'a.

Dela recurenti se cere se fia preparandi absoluti si cu esamenu de cualificatiune si ca se pro'uca atestate despre portarea loru de pana acuma, éra pana la alegere se se presenteze in vre-o Dumineca ori serbatória — la s. biserica, pentru a-si aratá desteritatea in cantari si tipicu.

Recursele adresate comitetului parochialu, se se tramitie pe calea P. On. D. Protopopu inspectoru Gavriilu Neteu in Oradea mare N. Várad.

Husaseu, la 8/20 Iuniu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Gavriilu Neteu**, m.p. protop. si insp

Se escrie de nou concursu conform inaltei ordinatiuni consistoriale de dto 4/16 Maiu, a. c. Nr. 200 scl. si a decisului luat in sedinti'a comitetului parochialu pentru ocuparea postului de invetatoriu la scól'a confesionala rom. gr. or. din **Basesci**, dieces'a Caransebesiului, protopresbiteratulu Fagetului.

Emolumintele sunt : in bani gata 300 fl. v. a. din cari este a se cumperá si aduce lemnele pentru incaldítulu scolei, 5 fl. v. a. pentru conferintie, 5 fl. v. a. pausialu scripturisticu, cortelu liberu, si gradina de $\frac{3}{4}$ jugeru pentru legumi, si $\frac{1}{4}$ jugeru estravilanu.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au se substérna petitiunile loru provédute cu documintele necesarie conformu prescrieloru statutului organicu bisericescu, pana la **2. Augustu a. c. st. v.** si adresate comitetului parochialu, ale trimite esmisului consistorialu Ioanu Velovanu parochu in Brazov'a post'a ultima Kossova, avendu densii in vre-o dumineca ori serbatóre a se presentá in s. biserica din locu, spre

asi aretá desteritatea in cantari si tipicu. — Diu'a de alegere sa defige pe 5 Augustu a. c. st. v.

Basesci in 17 Iuniu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Ioanu Velovanu**, m. p. parochu si esmis. consistorialu.

Pentru deplinirea postului invetiatorescu din comun'a **Beb'a-vechie**, protopopiatulu B.-Comlosiu, cottulu Torontalului se escrie concursu cu terminu pana **6/18 Augustu a. c.**, in care di se va tiené si alegerea.

Emolumintele sunt : 1) Bani gata 300 fl. v. a. 2) pamentu aratoriu 3 jugere catestrale 3) pentru incaldítulu scolei si invetatoriuului, 6 orgii de paie 4) scripturistica 10 fl. 5) pentru conferintie 10 fl. v. a. 6) dela inmormintari 40 cr. 7) Cortelu liberu cu gradina de legume.

Doritorii de a ocupá acestu postu au se fie preparandi absoluti, cu essamenu de cualificatiune atestatu de limba magiara, si atestatu despre portarea morala.

Recursurile sa se tramita Dlui Inspectoru de scóle Teodoru Popoviciu in Seitinu (Sajtény) cottulu Cenadului, celea intrate in diu'a de alegere nu se vor primi.

Beba-vechie 18/30 Iuniu 1884.

II.

Pentru ocuparea postului invetiatorescu din fili'a **Dombegyház**, carea se tiene de parochia Batania, protopopiatulu Aradului cottulu Cenadului, se escrie concursu cu terminu pana la **12/24 Augustu a. c.**, in carea di dupa amédiadi in fati'a locului se va tiené si alegerea.

Emolumintele sunt : 1) bani gata salariu anualu 130 fl. 2) In naturale 15 cubule de bucate, dintre care jumetate grâu jumetate ordiu séu cucuruza 3) una orgia de lemne, $1\frac{1}{2}$ orgia de paie pentru incaldítulu scolei 4) Cortelru cu chilie si cuina, si dela fie-care elevu umblatoriu la scóla cate 1 fl. 5) Pentru semenature de legume 2 \square pamentu (gradina).

Dela recurenti se poftesce pe langa limb'a romana se scie perfectu si limb'a maghiara, de óre-ce elevii de romani cu elevii maghiari la olalta ambla la o scóla recursele au se se trimita Dlui Inspectoru de scóle Teodoru Popoviciu in Sieitinu (Sajtény) cottulu Cenadului.

Sieithinu in 18/30 Iuniu 1884.

In contielegere cu Com. paroch. **Teodora Popoviciu**, m. p. inspectoru scolariu.

Se escrie concursu pe statiunea invetiatorésca **Benceculu-romanu**, cu terminu de alegere pe **15/27 Iuliu an. curinto**.

Emolumintele anuali sunt : 146 fl. 42 cr. 30 Hl. grâu, 4 jugere de livada 8 orgii de lemne din cari se va incaldí si localitatea de invetiamentu, pausialu pentru scripturistica 5 fl. si 6 fl. va participá la conferintiele invetiatoresci.

Cei ce dorescu se ocupe acestu postu invetiatorescu, se-si instruedie petitiunile conformu prescrieloru statutului organicu si cu testimoniu de limb'a magiara le substérna pana in 8/20 Iuliu a. c. subscrisului inspectoru de scóle per Ving'a in Seceaniu intielegandu-se de sine cá respectivulu in vre-o Dumineca ori serbatóre se se presintedie in S. biserica ca se-si arete desteritatea in cantare si tipicu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Iosifu Gradinariu**, m. p. insp. scol.